

దిష్ట్యా త్యక్త్యతి కాకుత్స్థ శ్శోకం సీతావియోగజమ్ |
 తతోంగదం హనూమంతం జాంబవంతం చ వానరాః || 47

పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులా శ్శిలాః |
 శ్రోతుకామా స్సముద్రస్య అంఘనం వానరోత్తమాః || 48

దర్శనం చాపి అంకాయా స్సీతాయా రావణస్య చ |
 తస్థుః ప్రాంజలయ స్సర్వే హనుమ ద్వదనోన్ముఖాః || 49

తస్థౌ తత్రాంగద శ్శ్రీమాన్ వానరై ర్బహుభి ర్వృతః |
 ఉపాస్యమానో విబుధై ర్దివి దేవపతి ర్యథా || 50

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
 తథాంగదే నాంగద బద్ధబాహునా |
 ముదా తదాధ్యాసిత మున్నతం మహాత్
 మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రీయాభవత్ || 51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం
 సంహితాయామ్ శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తపంచాశ స్సర్గః



ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్ |
 లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమా మ్యహమ్ ||

ధర్మాత్మా సత్యసంధశ్చ రామో దాశరథి ర్యది |
 పౌరుషే చాప్రతిద్వంద్వ శ్శరైనం జహి రావణిమ్ ||

అథ అష్టపంచాశ స్సర్గః

హనుమతా స్వకృత్యవివరణమ్

తత స్తస్య గిరే శ్శృంగే మహేంద్రస్య మహాబలాః |
 హనుమత్ ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్ము రుత్తమామ్ || 1

తం తతః ప్రీతిసంహృష్టః ప్రీతిమంతం మహాకపిమ్ |
 జాంబవాన్ కార్యవృత్తాంత మప్సుచ్ఛ దనిలాత్మజమ్ || 2

- కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే |
 తస్యాం వాసః కథం వృత్తః క్రూరకర్మా దశాననః || 3
- తత్త్వత స్సర్వ మేత న్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే! |
 శ్రుతార్థా శ్చింతయిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయమ్ || 4
- య శ్చార్థ స్తత్ర వక్తవ్యో గతై రస్మాభి రాత్మవాన్ |
 రక్షితవ్యం చ యత్ తత్ర తద్భవాన్ వ్యాకరోతు నః || 5
- స నియుక్త స్తత స్తేన సంప్రహృష్ట తనూరుహః |
 ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత || 6
- ప్రత్యక్ష మేవ భవతాం మహేంద్రాగ్రాత్ ఖ మాప్లుతః |
 ఉదధే ర్దక్షిణం పారం కాంక్షమాణ స్సమాహితః || 7
- గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూప మివాభవత్ |
 కాంచనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరమ్ || 8
- స్థితం పంథాన మావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగమ్ |
 ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాంచనం నగసత్తమమ్ || 9
- కృతా మే మనసా బుద్ధి ర్భేత్తవ్యోఽయం మయేతి చ |
 ప్రహతం చ మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః || 10
- శిఖరం సూర్యసంకాశం వ్యశీర్యత సహస్రథా |
 వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా సహోవాచ మహాగిరిః || 11
- పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయ ని్వివ |
 పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః || 12
- మైనాక మితి విఖ్యాతం నివసంతం మహోదధౌ |
 పక్షవంతః పురా పుత్ర! బభూవుః పర్వతోత్తమాః || 13

ఛందతః పృథివీం చేరుః బాధమానా స్సమంతతః ।
 శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేంద్రః పాకశాసనః ॥ 14

చిచ్ఛేద భగవాన్ పక్షాన్ వజ్రే జైషాం సహస్రశః ।
 అహం తు మోక్షిత స్తస్మాత్ తవ పిత్రా మహాత్మనా ॥ 15

మారుతేన తదా వత్స! ప్రక్షిప్తోఽస్మి మహార్ణవే ।
 రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్య మరిందమ! ॥ 16

రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేంద్రసమ విక్రమః ।
 ఏత చ్చుత్వా వచ స్తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః ॥ 17

కార్య మావేద్య తు గిరే రుద్యతం చ మనో మమ ।
 తేన చాహ మనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా ॥ 18

స చాప్యంతర్లిత శ్చైలో మానుషేణ వపుష్మతా ।
 శరీరేణ మహాశైల శ్చైలేన చ మహోదధౌ ॥ 19

ఉత్తమం జవ మాస్థాయ శేషం పంథాన మాస్థితః ।
 తతోహం సుచిరం కాలం వేగే నాభ్యగమం పథి ॥ 20

తతః పశ్యా మ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరమ్ ।
 సముద్రమధ్యే సౌ దేవీ వచనం మా మభాషత ॥ 21

మమ భక్తః ప్రదిష్ఠ స్త్వమమరై ర్ఘరిసత్తమ! ।
 అత స్త్వాం భక్తయిష్యామి విహిత స్త్వం చిరస్య మే ॥ 22

ఏవ ముక్త స్సురసయా ప్రాంజలిః ప్రణత స్థితః ।
 వివర్ణ వదనో భూత్వా వాక్యం చేద ముదీరయమ్ ॥ 23

రామో దాశరథి శ్శ్రీమాన్ ప్రవిష్ఠో దండకావననమ్ ।
 లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా సీతయా చ పరంతపః ॥ 24

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా |
 తస్యా స్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ || 25

కర్తు మర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతీ |
 అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ || 26

ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే |
 ఏవ ముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ || 27

అబ్రవీ న్నాతివరేత కస్చి దేష వరో మమ |
 ఏవ ముక్త స్సురసయా దశయోజన మాయతః || 28

తతోఽర్థగుణవిస్తారో బభూవాహం క్షణేన తు |
 మత్ ప్రమాణానురూపం చ వ్యాదితం తు ముఖం తయా || 29

తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం చాస్యం స్రాస్వం హ్యకరవం వపుః |
 తస్మిన్ ముహూర్తే చ పున ర్భూ వాంగుప్థమాత్రకః || 30

అభిపత్యాశు త ద్వక్త్రం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్ |
 అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః || 31

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ! గచ్ఛ సౌమ్య! యథాసుఖమ్ |
 సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా || 32

సుఖీ భవ మహాబాహో! ప్రీతాస్మి తవ వానర! |
 తతోహం సాధు సాద్భీతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః || 33

తతోఽంతరిక్షం విపులం ప్లుతోఽహం గరుడో యథా |
 ఛాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన || 34

సోఽహం విదితవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్ |
 న కించిత్ తత్ర పశ్యామి యేన మేపహృతా గతిః || 35

- తతో మే బుద్ధి రుత్పన్నా కిన్నామ గగనే మమ |
 ఈద్యశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపం యత్ర న దృశ్యతే || 36
- అథోభాగేన మే దృష్టి శోచతా పాతితా మయా |
 తతోఽద్రాక్ష మహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయామ్ || 37
- ప్రహస్య చ మహానాద ముక్తోఽహం భీమయా తయా |
 అవస్థిత మసంభ్రాంత మిదం వాక్య మశోభనమ్ || 38
- క్వాసి గంతా మహాకాయ! క్షుధితాయా మమేప్పితః |
 భక్షః ప్రీణయ మే దేహం చిర మాహారవర్జితమ్ || 39
- బాధ మిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్లా మహం తతః |
 ఆస్య ప్రమాణా దధికం తస్యాః కాయ మపూరయమ్ || 40
- తస్యా శ్చాస్యం మహద్భీమం వర్ధతే మమ భక్షణే |
 న చ మాం సాధు బుబుధే మమ వా నికృతం కృతమ్ || 41
- తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాంతరాత్ |
 తస్యా హృదయ మాదాయ ప్రపతామి నభ స్థలమ్ || 42
- సా విస్పృష్టభుజా భీమా పపాత లవణాంభసి |
 మయా పర్వతసంకాశా నికృత్తహృదయా సతీ || 43
- శృణోమి ఖగతానాం చ సిద్ధానాం చారణై స్సహా |
 రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనుమతా హతా || 44
- తాం హత్వా పున రేవాహం కృత్య మాత్యయికం స్మరన్ |
 గత్వా చాహం మహాధ్వానం పశ్యామి నగమండితమ్ || 45
- దక్షిణం తీర ముదధే ర్లంకా యత్ర చ సా పురీ |
 అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురమ్ || 46

ప్రవిష్టోఽహ మవిజ్ఞాతో రక్షోభి ర్భిమవిక్రమైః |
 తత్ర ప్రవిశత శ్చాపి కల్పాంతఘనసన్నిభా || 47

అట్టహాసం విముంచంతీ నారీ కా ప్యుత్థితా పురః |
 జిఘాంసంతీం తత స్తాం తు జ్వలదగ్నిశిరోరుహామ్ || 48

సవ్యముష్టిప్రహరేణ పరాజిత్య సుభైరవామ్ |
 ప్రదోషకాలే ప్రవిశం భీతయాహం తయోదితః || 49

అహం అంకాపురీ వీర! నిర్జితా విక్రమేణ తే |
 యస్మాత్ తస్మాత్ విజేతాసి సర్వరక్షాంస్యశేషతః || 50

తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచిన్వన్ జనకాత్మజామ్ |
 రావణాంతఃపురగతో న చాపశ్యం సుమధ్యమామ్ || 51

తత స్నీతా మపశ్యం స్తు రావణస్య నివేశనే |
 శోకసాగర మాసాద్య న పార ముపలక్షయే || 52

శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణ సమావృతః |
 కాంచనేన వికృష్టేన గృహోపవన ముత్తమమ్ || 53

స ప్రాకార మవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపమ్ |
 అశోకవనికామధ్యే శింశుపా పాదపో మహాన్ || 54

త మారుహ్యా చ పశ్యామి కాంచనం కదళీవనమ్ |
 అదూరే శింశుపావృక్షాత్ పశ్యామి వరవర్ణినీమ్ || 55

హనుమతా సీతావృత్తాంత నివేదనమ్

శ్యామాం కమలపత్రాక్షీ ముపవాసకృశాననామ్ |
 తదేకవాసస్సంవీతాం రజోధ్వస్తశిరోరుహామ్ || 56

- శోకసంతాపదీనాంగీం సీతాం భర్తృహితే స్థితామ్ |
 రాక్షసీభి ర్విరూపాభిః క్రూరాభి రభిసంవృతామ్ || 57
- మాంసశోణితభక్షా భి ర్వా్యప్రీతిభి ర్హరిణీ మివ |
 సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః || 58
- ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా |
 భూమిశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే || 59
- రావణా ద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా |
 కథంచి న్మృగశాబాక్షీ తూర్ణ మాసాదితా మయా || 60
- తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీమ్ |
 తత్రైవ శింశుపావృక్షే పశ్య న్నహ మవస్థితః || 61
- తతో హాలహాలా శబ్దం కాంచీనూపురమిశ్రితమ్ |
 శృణో మ్యధికగంభీరం రావణస్య నివేశనే || 62
- తతోఽహం పరమోద్విగ్న స్స్వం రూపం ప్రతిసంహరన్ |
 అహం తు శింశుపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః || 63
- తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః |
 తం దేశం సమనుస్రాప్తా యత్ర సీతాభవత్ స్థితా || 64
- త ద్దృష్ట్వాథ వరారోహా సీతా రక్షో మహాబలమ్ |
 సంకుచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ || 65
- విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్షమాణాం తత స్తతః |
 త్రాణం కించి దపశ్యంతీం వేపమానాం తపస్వినీమ్ || 66
- తా మువాచ దశగ్రీవ స్సీతాం పరమదుఃఖితామ్ |
 అవాక్చిరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్య మామితి || 67

యది చేత్ త్వం తు దర్పా న్మాం నాభినందసి గర్వితే! |
 ద్వా మాసా వంతరం సీతే! పాస్యామి రుధిరం తవ || 68

ఏత చ్చుత్వా వచ స్తస్య రావణస్య దురాత్మనః |
 ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచన ముత్తమమ్ || 69

రాక్షసాధమ! రామస్య భార్యా మమితతేజసః |
 ఇక్ష్వాకుకులనాథస్య సుషాం దశరథస్య చ || 70

అవాచ్యం వదతో జిహ్వా కథం న పతితా తవ |
 కించి ద్వీర్య తవానార్య! యో మాం భర్తు రసన్నిధౌ || 71

అపహృత్యాగతః పాప! తేనా౨ దృష్టో మహాత్మనా |
 న త్వం రామస్య సదృశో దాస్యే౨ ప్యస్య న యుజ్యసే || 72

యజ్ఞీయ స్సత్యవాదీ చ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః |
 జానక్యా పరుషం వాక్య మేవ ముక్తో దశాననః || 73

జజ్జ్వాల సహసా కోపా చ్చిత్వాస్థ ఇవ పావకః |
 వివృత్య నయనే క్రూరే ముష్టి ముద్యమ్య దక్షిణమ్ || 74

మైథిలీం హంతు మారభ స్త్రిభి ర్హాహృతం తదా |
 స్త్రీణాం మధ్యాత్ సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః || 75

వరా మండోదరీ నామ తయా చ ప్రతిషేధితః |
 ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్దితః || 76

సీతయా తవ కిం కార్యం మహేంద్రసమవిక్రమ! |
 దేవగంధర్వ కన్యాభి ర్యక్షకన్యాభి రేవచ || 77

సార్థం ప్రభో! రమ స్వేహా సీతయా కిం కరిష్యసి |
 తత స్తాభి స్సమేతాభి ర్నారీభి స్స మహాబలః || 78

- ప్రసాద్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః |
 యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షసోఽవికృతాననాః || 79
- సీతాం నిర్భర్త్యయామాసు ర్వాకైః క్రూరై స్సుదారుణైః |
 తృణవ ద్భాషితం తాసాం గణయామాస జానకీ || 80
- గర్జితం చ తదా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకమ్ |
 వృథాగర్జిత నిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః || 81
- రావణాయ శశంసు స్తా స్సీతాధ్యవసితం మహత్ |
 తత స్తా స్సహితా స్సర్వా నిహతాశా నిరుద్యమాః || 82
- పరిక్షిప్య సమంతాత్ తాం నిద్రావశ ముపాగతాః |
 తాసు ఘోర ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా || 83
- విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా |
 తాసాం మధ్యాత్ సముత్థాయ త్రిజటా వాక్య మబ్రవీత్ || 84
- ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతా వినశిష్యతి |
 జనక స్యాత్మజా సాధ్వీ స్సుషా దశరథస్య చ || 85
- స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః |
 రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తు రస్యా జయాయ చ || 86
- అల మస్మాత్ పరిత్రాతుం రాఘవా ద్రాక్షసీగణమ్ |
 అభియాచామ వైదేహీ మేతద్ధి మమ రోచతే || 87
- యస్యా హ్యేవంవిధ స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే |
 సా దుఃఖై ర్వివిధై ర్ముక్తా సుఖ మాప్నో త్యనుత్తమమ్ || 88
- ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా |
 తత స్సా స్త్రీమతీ బాలా భర్తు ర్విజయహర్షితా || 89

- అవోచ ద్యది తత్ తథ్యం భవేయం శరణం హి వః |
 తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశామ్ || 90
- చింతయామాస విక్రాంతో న చ మే నిర్వృతం మనః |
 సంభాషణార్థం చ మయా జానక్యా శ్చింతితో విధిః || 91
- ఇక్ష్వాకూణాం హి వంశ స్తు తతో మమ పురస్కృతః |
 శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణ పూజితామ్ || 92
- ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాహ్నేః సిహితలోచనా |
 క స్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ! || 93
- కా చ రామేణ తే ప్రీతి స్తన్నే శంసితు మర్హసి |
 తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా హ్యహ మప్యబ్రువం వచః || 94
- దేవి! రామస్య భర్తు స్తే సహాయో భీమవిక్రమః |
 సుగ్రీవో నామ విక్రాంతో వానరేంద్రో మహాబలః || 95
- తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనుమంత మిహాగతమ్ |
 భర్తాహం ప్రేషిత స్తుభ్యం రామే ణాక్లిష్టకర్మణా || 96
- ఇదం చ పురుషవ్యాఘ్ర శ్శ్రీమాన్ దాశరథి స్స్వయమ్ |
 అంగుళీయ మభిజ్ఞాన మదాత్ తుభ్యం యశస్విని || 97
- త దిచ్ఛామి త్వయాజ్ఞప్తం దేవి! కిం కరవాణ్యహమ్ |
 రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరమ్ || 98
- ఏత చ్చుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనందినీ |
 ఆహ రావణ ముత్సాద్య రాఘవో మాం నయత్స్వతి || 99
- ప్రణమ్య శిరసా దేవీ మహ మార్యా మనిందితామ్ |
 రాఘవస్య మనోహ్లాద మభిజ్ఞాన మయాచిషమ్ || 100

అథ మా మబ్రవీత్ సీతా గృహ్యతా మయ ముత్తమః |
 మణి ర్యేన మహాబాహూ రామ స్త్వాం బహు మన్యతే || 101

ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహో మణిప్రవర మద్భుతమ్ |
 ప్రాయచ్ఛత్ పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ || 102

తత స్తస్యై ప్రణ మ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః |
 ప్రదక్షిణం పరిక్రామ మిహాభ్యుద్గతమానసః || 103

ఉక్తోఽహం పున రేవేదం నిశ్చిత్య మనసా తయా |
 హనుమన్ మమ వృత్తాంతం వక్తు మర్హసి రాఘవే || 104

యథా శ్శుశ్ర్వాత్వైవ న చిరాత్ తా వృభౌ రామలక్ష్మణౌ |
 సుగ్రీవ సహితౌ వీరా వృషేయాతాం తథా కురు || 105

య ద్యన్యథా భవేదేత ద్ద్వైమాసౌ జీవితం మమ |
 న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాఽహ మనాథవత్ || 106

తచ్ఛుశ్ర్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత |
 ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేష మనంతరమ్ || 107

హనుమతా లంకా విధ్వంసన వర్ణనమ్

తతోవర్ధత మే కాయ స్తదా పర్వతసన్నిభః |
 యుద్ధకాంక్షీ వనం తచ్ఛ వినాశయితు మారభే || 108

తద్భగ్నం వనషండం తు భ్రాంత త్రస్త మృగద్విజమ్ |
 ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షంతే రాక్షసోఽవికృతాననాః || 109

మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్ సమాగమ్య తత స్తతః |
 తా స్సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే || 110

రాజన్! వన మిదం దుర్గం తవ భగ్గుం దురాత్మనా |
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల! || 111

దుర్బుధ్ధే స్తస్య రాజేంద్ర! తవ విప్రియకారిణః |
వధ మాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాసౌ విలయం వ్రజేత్ || 112

తచ్ఛ్చుత్వా రాక్షసేంద్రేణ విస్మృష్టా భృశదుర్లయాః |
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోనుగాః || 113

తేషా మశీతిసాహస్రం శూలముద్గరపాణినామ్ |
మయా తస్మిన్ వనోద్దేశే పరిఘేణ నిషూదితమ్ || 114

తేషాం తు హతశేషా యే తే గత్వా లఘువిక్రమాః |
నిహతం చ మహాత్ సైన్యం రావణా యాచచక్షిరే || 115

తతో మే బుద్ధి రుత్పన్నా చైత్య ప్రాసాద మాక్రమమ్ |
తత్రస్థాన్ రాక్షసాన్ హత్వా శతం స్తంభేన వై పునః || 116

లలామభూతో లంకాయా స్స వై విధ్వంసితో మయా |
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జంబుమాలిన మాదిశత్ || 117

రాక్షసై ర్బహుభి స్సార్థం ఘోరరూపై ర్భయానకైః |
తం మహాబలసంపన్నం రాక్షసం రణకోవిదమ్ || 118

పరిఘే ణాతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగమ్ |
త చ్ఛ్చుత్వా రాక్షసేంద్రస్తు మంత్రిపుత్రాన్ మహాబలాన్ || 119

పదాతిబలసంపన్నాన్ ప్రేషయామాస రావణః |
పరిఘే చైవ తాన్ సర్వానా నయామి యమపాదనమ్ || 120

మంత్రిపుత్రాన్ హతాన్ శ్రుత్వా సమరేఽలఘువిక్రమాన్ |
పంచ సేనాగ్రగాన్ శూరాన్ ప్రేషయామాస రావణః || 121

తా నహం సహసైన్యాన్ వై సర్వా నేవాభ్యసూదయమ్ |
 తతః పున ర్దశగ్రీవః పుత్ర్య మక్షం మహాబలమ్ || 122

బహుభీ రాక్షసై స్సార్థం ప్రేషయామాస రావణః |
 తం తు మందోదరీపుత్ర్యం కుమారం రణపండితమ్ || 123

సహసా ఖం సముత్క్రాంతం పాదయో శ్చ గృహీతవాన్ |
 చర్మాసినం శతగుణం బ్రామయిత్వా వ్యపేషయమ్ || 124

త మక్ష మాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః |
 తత ఇంద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణ స్సుతమ్ || 125

వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధో బలినం యుద్ధదుర్మదమ్ |
 తచ్చా ప్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుంగవమ్ || 126

నష్టాజనం రణే కృత్వా పరం హర్ష ముపాగమమ్ |
 మహతాపి మహాబాహుః ప్రత్యయేన బహాబలః || 127

ప్రేషితో రావణేనైవ సహ వీరై ర్మదోత్కటైః |
 సో విషహ్యం హి మాం బుద్ధ్యా స్వం బలం చావమర్షితమ్ || 128

బ్రాహ్మీణాస్త్రైణ స తు మాం ప్రాబధ్నా చ్చాతివేగితః |
 రజ్జుభి శ్చాభిబద్ధంతి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః || 129

రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మా ముపానయన్ |
 దృష్ట్వా సంభాషిత శ్చాహం రావణేన దురాత్మనా || 130

పృష్ట శ్చ లంకాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధమ్ |
 తత్ సర్వం చ మయా తత్ర సీతార్థ మితి జల్పితమ్ || 131

అస్యాహం దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్త స్తద్భవనం విభో! |
 మారుతస్యారసః పుత్రో వానరో హనుమా నహమ్ || 132

- రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవసచివం కపిమ్ |
 సోహం దూత్యేన రామస్య త్వత్ సకాశ మిహాగతః || 133
- సుగ్రీవ శ్చ మహాతేజా స్స త్వాం కుశలమబ్రవీత్ |
 ధర్మార్థ కామసహితం హితం పథ్య మువాచ చ || 134
- వసతో ఋష్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే |
 రాఘవో రణవిక్రాంతో మిత్రత్వం సముపాగతః || 135
- తేన మే కథితం రాజ్ఞా భార్యా మే రక్షసా హృతా |
 తత్ర సాహాయ్య మస్మాకం కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా || 136
- మయా చ కథితం తస్మై వాలిన శ్చ వధం ప్రతి |
 తత్ర సాహాయ్య హేతో ర్మే సమయం కర్తు మర్హసి || 137
- వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ మహాప్రభుః |
 చక్రేఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవ స్సహలక్ష్మణః || 138
- తేన వాలిన ముత్పాట్య శరే నైకేన సంయుగే |
 వానరాణాం మహారాజః కృత స్స ప్లవతాం ప్రభుః || 139
- తస్య సాహాయ్య మస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహా |
 తేన ప్రస్థాపిత స్తుభ్యం సమీప మిహ ధర్మతః || 140
- క్షిప్ర మానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవాయ చ |
 యావ న్న హరయో వీరా విధమంతి బలం తవ || 141
- వానరాణాం ప్రభావో హి న కేన విదితః పురా |
 దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛంతి నిమంత్రితాః || 142
- ఇతి వానరరాజ స్త్వా మాహే త్యభిహితో మయా |
 మామైక్షత తతః క్రుద్ధ శ్చక్షుషా ప్రదహన్నివ || 143

తేన వధోఽహ మాజ్ఞప్తో రక్షసా రౌద్రకర్మణా |
 మత్ ప్రభావ మవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా || 144

తతో విభీషణో నామ తస్య బ్రాతా మహామతిః |
 తేన రాక్షసరాజోసౌ యాచితో మమ కారణాత్ || 145

నైనం రాక్షసశార్దూల! త్యజ్యతామేష నిశ్చయః |
 రాజశాస్త్రవ్యపేతో హి మార్గ స్సంసేవ్యతే త్వయా || 146

దూతవధ్యా న దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస! |
 దూతేన వేదితవ్యం చ యథార్థం హితవాదినా || 147

సుమహా త్యపరాథేఽపి దూత స్యాతులవిక్రమ! |
 విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తీతి శాస్త్రతః || 148

విభీషణే నైవ ముక్తో రావణ స్సందిదేశ తాన్ |
 రాక్షసా నేతదేవాస్య లాంగూలం దహ్యాతామితి || 149

తత స్తస్య వచ శ్శుశ్ర్వా మమ పుచ్ఛం సమంతతః |
 వేష్టితం శణవల్కేశ్చ జీర్ణైః కార్పాసజైః పటైః || 150

రాక్షసా స్సిద్ధసన్నాహో స్తత స్తే చండవిక్రమాః |
 తదా దహ్యంత మే పుచ్ఛం నిఘ్నంతః కాఠముష్టిభిః || 151

బద్ధస్య బహుభిః పాశైః యంత్రితస్య చ రాక్షసైః |
 తత స్తే రాక్షసా శ్శూరా బద్ధం మా మగ్నిసంవృతమ్ || 152

అఘోషయన్ రాజమార్గే నగరద్వార మాగతాః |
 తతోఽహం సుమహాద్రూపం సంక్షిప్య పున రాత్మనః || 153

విమోచయిత్వా తం బంధం ప్రకృతిస్థ స్థితః పునః |
 ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాన్యసూదయమ్ || 154

- తత స్తన్నగరద్వారం వేగే నాప్లుతవా నహమ్ |
 పుచ్చేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్టగోపురామ్ || 155
- దహో మ్యహా మసంభ్రాంతో యుగాంతాన్ని రివ ప్రజాః |
 వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రద్యుశ్యతే || 156
- లంకాయాం కశ్చి దుద్దేశ స్సర్వా భస్మీకృతా పురీ |
 దహతా చ మయా లంకాం దగ్ధా సీతా న సంశయః || 157
- రామస్య హి మహత్కార్యం మయేదం వితథీకృతమ్ |
 ఇతి శోకసమావిష్ట శ్చింతా మహా ముపాగతః || 158
- అథాహం వాచ మశ్రౌషం చారణానాం శుభాక్షరామ్ |
 జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదంత భాషిణామ్ || 159
- తతో మే బుద్ధి రుత్పన్నాశ్రుత్వా తా మద్భుతాం గిరమ్ |
 అదగ్ధా జానకీ త్యేవం నిమిత్తై శ్చోపలక్ష్మితా || 160
- దీప్యమానే తు లాంగూలే న మాం దహతి పావకః |
 హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతా స్సురభి గంధినః || 161
- తై ర్నిమిత్తై శ్చ దృష్టార్ణైః కారణై శ్చ మహాగుణైః |
 ఋషివౌక్యై శ్చ సిద్ధార్ణై రభవం హృష్టమానసః || 162
- పున ర్దృష్ట్వా చ వైదేహీం విస్మష్టశ్చ తయా పునః |
 తతః పర్వత మాసాద్య తత్రారిష్ట మహం పునః || 163
- ప్రతిష్టవన మారేభే యుష్మ ద్దర్శనకాంక్షయా |
 తతః పవనచంద్రార్క సిద్ధగంధర్వ సేవితమ్ || 164
- పంథాన మహా మాక్రమ్య భవతో దృష్టవా నిహా |
 రాఘవస్య ప్రభావేన భవతాం చైవ తేజసా || 165

సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వ మనుష్ఠితమ్ |
 ఏతత్ సర్వం మయా తత్ర యథావ దుపపాదితమ్ || 166
 అత్ర యన్న కృతం శేషం తత్ సర్వం క్రియతా మితి || 167

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం
 సంహితాయామ్ శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టపంచాశస్సర్గః



ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్ |
 లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమా మ్యహమ్ ||
 ధర్మాత్మా సత్యసంధశ్చ రామో దాశరథి ర్యది |
 పౌరుషే చాప్రతిద్వంద్వ శ్శరైసం జహి రావణీమ్ ||

అథ ఏకోనషష్టితమ స్సర్గః

హనుమతా వానర బలశౌర్య ప్రశంసనమ్

ఏత దాఖ్యాయ తత్సర్వం హనుమాన్ మారుతాత్మజః |
 భూయ స్సముపచక్రామ వచనం వక్తు ముత్తరమ్ || 1
 సఫలో రాఘవోద్యోగ స్సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః |
 శీల మాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్రవణం మనః || 2
 తపసా ధారయేల్లోకాన్ క్రుద్ధో వా నిర్దేహే దపి |
 సర్వధాతిప్రవృద్ధోఽసౌ రావణో రాక్షసాధిపః || 3
 తస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితమ్ |
 న త దగ్నిశిఖా కుర్యాత్ సంస్పృష్టా పాణినా సతీ || 4
 జనక స్యాత్మజా కుర్యాత్ యత్ క్రోధకలుషీకృతా |
 జామ్బవత్ ప్రముఖాన్ సర్వా ననుజ్ఞాప్య మహాహరీన్ || 5